

specie, et ideo fontalis ratio totius determinationis specificae, quae reperitur in corpore, petitur a forma.

c) *Forma substantialis, quae est mera determinatio materiae*, ita ut tota eius virtus perfectiva absorbeatur a materiali potentia, quam actuat in hoc vel illud corpus, puta argentum vel elephantem, vocatur *forma substantialis materialis vel pure corporea*; quia non est capax proprii esse, neque propriae operationis, sed participat in ratione *principii formalis quo de esse et de operatione, quae sunt exclusive propria compositi resultantis*, puta auri, vitis, aquilae, leonis etc.

d) *Forma substantialis quae non est mera determinatio materiae*, cum eius virtus perfectiva non absorbeatur a materiali potentia, quam actuat in corpus humanum, vocatur *forma substantialis immaterialis seu spiritualis seu non mere corporea*. Haec est anima humana, quae est per se capax propriae existentiae et propriae operationis, nempe intellectivae, cui non communicat corpus. Et ideo non solum est ratio cur composito acquiratur existentia (nam hoc est commune omnibus formis substantialibus, quae determinando materiam ad primam perfectionem, eo ipso sunt ratio cur constituantur compositum materiale cui primo competit existere); sed trahit materiam ad suum *esse existentiae*, ita ut materia in composito humano, atque ipsum compositum humanum non existant per aliam existentiam, quam per eam, qua immediate actuatur ipsa anima humana. Sed de his agemus in *Psychologia*.

QUAESTIO II.

DE GENERATIONE CORRUPTIONE ET MIXTIONE.

PRAENOTIONES.

9. I. **Generatio et corruptio simpliciter dicta.** Corpus aliquod dicitur *simpliciter corrumpi* et aliud corpus *simpliciter generari*, quando principium potentiale (i. e. materia prima) quod sub una forma substantiali constituebat primum corpus, amittit per operationem naturalis agentis illam formam et incipit sub alia forma substantiali constituere novum corpus. Hoc novum corpus dicitur *simpliciter generari*, illud *simpliciter corrumpi*.

II. **Generatio definitio:** *Mutatio materiae a privatione alicuius formae ad illius acquisitionem.* Potest brevius cum Aristotele et S. Thoma vocari *via ad naturam vel motus ad formam*. **Corruptio** autem definiri potest: *reditus rei ad potentiam, ex qua est*.

III. **Corruptio unius est generatio alterius.** Siquidem materia prima utpote pura potentia subiectiva non habet actum proprium, sed indiget actuari a forma substantiali ad hoc ut existat per esse compositi

non *ut quod sed ut quo*; primum est inferre materiam primam eo ipso, quod amittit unam formam substantialiem, acquirere aliam, quin detur ullum instans, in quo remaneat denudata omni forma, sicut ex. gr. virga quae ex recta fit curva, ita amittit rectitudinem et acquirit curvitatem ut nullum sit assignable instans, in quo nec recta sit nec curva. Unde effatum: *corruptio unius est generatio alterius*.

IV. **Alteratio.** Quando *materia secunda*, quo nomine venit ipsum compositum materiale, acquirit aliquam formam accidentalem, qua carebat, puta calorem, vel amittit aliquam formam accidentalem, quam habebat, puta sanitatem, dicitur *alterari*. Quae *alteratio* vocatur *generatio secundum quid vel corruptio secundum quid*, prout ens aliquod corporum vel acquirit aliquam formam accidentalem, vel eam amittit. Eymon vocis *alteratio* provenit ex eo quod per ipsam non habemus *novam quidditatem seu aliud*, sed *novam qualitatem*, vi cuius subiectum non fit *aliud* a seipso, sed tantummodo *alterum* a seipso, accipiendo *novam praedicationem in quale contingenter* (cf. Logic. n. 196.). Sic qui ex virtuoso evasit vitiosus dicitur *effectus alter a se ipso*, et viceversa.

THESIS III.

Dantur corpora generabilia et corruptibilia.

PROBATOR.

10. Siquidem omnis substantia corporea essentialiter constat ex actu et potentia substantiali, si aliqua substantia corporea vegetalis mutatur ex. gr. in corpus animale, non aliud ex illa substantia inveniri poterit in corpore animalis puta bovis praeter principium potentiale, quod vocatur *materia prima*. Atqui hoc fit ex. gr. per nutritionem, per quam variae substantiae corporeae convertuntur in corpus animale, quod vicissim, praesertim vita recedente, convertitur in alias substantias corporeas. Ergo dantur corpora quae simpliciter corruptiuntur et generantur. *Minor patet experientia. Maior probatur* 1. Animal debet esse *unum per se et simpliciter* in ratione viventis sensitivi, quia esse vivens sensitivum est ipsa essentia animalis. Atqui si praeter formam, qua animal constituitur vivens sensitivum, in specie determinata, puta aquilae vel leonis, haberet aliam formam substantialiem, qua constitueretur corpus, non esset *per se vivens sensitivum*, sed *tantum per accidens*; quia quidquid advenit substantiae in suo esse constitutae est accidens. Ergo si aliqua substantia corporea transmutatur in corpus alicuius animalis, nihil aliud poterit ex ea remanere praeter materiam primam, quae, corrupto primo corpore, incipit concurrere in linea potentiae subiectivae ad constitutionem corporis illius in quod operata est transmutatio.

11. Neque dicas essentiam vel naturam viventis sensitivi posse resultare ex coniunctione plurium corpusculorum retinentium propriam essentiam et proprium esse. Nam, ut omittamus tale compositum nullatenus fore ens per se unum, nec dici posse habere propriam essentiam substantialem, cum esset merum aggregatum non secus ac domus, navis, vel machina; quaerimus per quid tale ens constituitur unum in ratione viventis sensitivi, ita ut revera sit unum sentiens?

Non potest afferri nisi triplex hypothesis, nempe vel 1. quia huic aggregato plurium corpusculorum coniungitur aliqua substantia incorporea per se subsistens, quae sola percipiat sensationes, quae tantum vialiter per illa corpuscula determinato modo aggregata transmittuntur; vel 2. quia ex mutua et transeunte actione et passione unius corpusculi in aliud, resultet sensatio in integro composito ita ut ipsum compositum sit illud ens quod dicitur et est sentiens; vel 3. quia principium potentiale singulorum corpusculorum ccesset actuari a distinctis principiis formalibus non valentibus conferre subiecto perfectionem sentientis, et incipiat actuari ab unico principio formali perfectiori, ratione cuius resultet novum corpus in specie perfectiori quod virtute sui principii formalis sit tale corpus nempe vivens sensitivum. Iamvero prima et secunda hypotheses sunt reiicienda. Ergo remanet tertia quae tandem aliquando coincidit cum nostra assertione et in qua unice salvatur unitas substantialis *sentientis*.

Prob. min. a) Prima hypothesis est reiicienda. Fundatur enim in falsa suppositione, quod substantia incorporea per se subsistens possit esse subiectum sensationum. Etenim sensatio est operatio compositi corporei, quae exercetur a potentia sensitiva cum organo materiali tamquam comprincipio operationis. Id suo loco demonstrabimus et iam apparere potest ex eo, quod virtutes sensitivae immutantur et afficiuntur actionibus subiective extensis videlicet actione *qualitatum tertiae speciei* magnitudini inhaerentium. Quae actio tam in ipsa sua origine, videlicet in corpore, quod sensibus obiicitur, quam in medio extenso, in quo recipitur et per quod propagatur, puta in aere vel in aethere, est subiective longa, lata, profunda, est determinati situs atque ceteris materialibus conditionibus alligata. Iamvero id quod immutatur et afficitur actione subiective extensa, extensem sit oportet; quia eiusdem rationis esse debet proximum activum cum proprio passivo. Ergo impossibile est ut substantia incorporea per se subsistens possit esse subiectum sensationum.

b) Secunda hypothesis est etiam reiicienda. Nam impossibile est ut ex mutua et transeunte actione et passione unius corpusculi in aliud resultet sensatio in integro composito ita ut ipsum compositum sit illud ens quod dicitur et est sentiens. Etenim sensatio est talis operatio, quae exigit ut unum et idem unitate perfectae identitatis sit id, quod 1. per sensationem habet representationem alicuius integri obie-

cti sensibilis, quamvis diversae partes obiecti imprimant in diversas partes corporis sentientis; quod 2. discernit diversas partes obiecti ab invicem, puta caput a brachiis, et quod 3. discernit etiam unam sensationem ab alia. Atqui hoc fieri non posset, si sentiens non esset unica substantia operans, sed esset aggregatum plurium substantiarum partialiter operantium. Etenim in aggregato plurium entium per se subsistentium, qualia sunt plura corpuscula 1. unumquodque retinet propriam actionem et passionem; 2. illa mutua actio et passio esset actio transiens, non immanens qualis esse debet sensatio; 3. etiamsi concederemus (quod non concedimus) illam mutuam actionem et passionem posse constituere sensationem, haberentur tot sentientia, quot essent corpuscula, cum sit prorsus contradictorium asserere aliquod ens non elicere nisi propriam actionem, non pati nisi propriam passionem, et simul elicere actionem alterius et pati passionem alterius.

Ergo remanet tantum 3. hypothesis, quae coincidit cum nostra assertione, nempe si aliquod corpus transmutatur in corpus alicuius animalis, id fieri per hoc quod eius pars potentialis ccesset actuari a priori forma et incipiat actuari a forma substantiali illius animalis in quod corpus illud puta herba vel caro transmutatum est. Dantur igitur corpora corruptibilia et generabilia, siquidem corruptio unius est generatio alterius; et quamvis in assumpto exemplo, iam supponatur animal subsistens, tamen eadem rationes multo magis valent cum agitur de generatione totius animalis, ut suo loco declarabitur.

Adnotanda ad obiectiones solvendas.

12. Nota 1. Una et eadem potentia subiectiva potest respicere plures actus successive suscipiendos *intra latitudinem suaे actuabilitatis*. Possunt enim plures actus convenire in aliqua ratione generica, vi cuius referantur ad aliquam potentiam subiectivam *correspondentem illi rationi genericae*. Et ideo huiusmodi potentia referri poterit omnibus actibus qui pertinent *ad aliquam speciem* sub illa generica ratione contentam. Ex quo fiet, ut cum nullus ex iis actibus expletat potentialitatem seu capacitatatem huius potentiae, haec modo actuabitur per unum actum, modo hunc deseret ut ab alio actuetur. Sicut ex. gr. cera quae se habet ut potentia ad omnes species figurarum, quae continentur sub communi genere figurae, ita actuatur secundum figuram sphaericam ut remaneat in potentia ad alias figuratas. Confer omnino quae diximus de *potentia pura* et de *potentia non pura* seu *mixta* in *Phil. Prim. n. 90*.

Nota 2. Una eademque numero potentia subiectiva non potest esse secundum *idem immediate susceptiva* plurium actuum simul, sive isti actus sint eiusdem ordinis cum potentia, sive non. Si enim sunt eiusdem ordinis, evidens est aliquam potentiam non posse simul secundum idem

pluries actuari, cum nihil possit esse simul bis homo aut in eadem parte bis album. Quod si actus sint diversi ordinis a potentia, nempe extra ipsum genus ad quod potentia ordinatur, tunc prorsus impossibile est ut haec potentia ab eis *immediate* actuetur sive simul sive successive, cum ad illam non referantur. Sed requiritur prorsus diversa potentia, nam potentia specificatur ab actu et actui diverso respondere debet diversa potentia. Attamen talis potentia potest *mediate* actuari ab actibus diversi ordinis. Ex. gr. materia actuata *immediate* a forma auri constituit compositum quod *immediate* substet quantitati et, *quo mediante*, ipsa materia prima substet quantitati. Rursum substantia aurea *mediante quantitate* fit susceptiva aliorum accidentium, puta figurae, coloris etc., sicut explicabimus in Quaest. de Quantitate.

13. Corollarium 1. *Non repugnat corpus incorruptibile.* Etenim si aliqua pura potentia subiectiva exclusive ordinaretur ad aliquam formam *ita ut eius potentialitas adaequate expleretur per illam*, non posset amittere hanc formam et acquirere aliam. Atqui in hac hypothesi corpus resultans ex tali potentia et ex tali actu non posset amittere suam formam et per hoc corrumpi. Ergo non repugnat corpus incorruptibile. Cum autem generatio supponat corruptionem, corpus *incorruptibile* esset etiam *ingenerabile*. S. Thomas cum veteribus censuit corpora caelestia esse huius rationis. Nequaquam vero censuit ea non esse composita ex materia et forma, ut eius opera legenti manifestum est.

Corollarium 2. *Materia prima est ingenerabilis et incorruptibilis*, quia generatio et corruptio sunt mutationes compositi ratione formae non ratione materiae, quae est subiectum primum remanens tum in termino *a quo* tum in termino *ad quem* mutationis.

THESIS IV.

Dantur corpora mixta tum animata, tum inanimata,
ea videlicet in quibus elementa remanent virtualiter tantum.

PRAENOTIONES.

14. I. *Corpus mixtum* vocatur illud, quod licet sit *per se* unum ex-pura potentia et ex unico actu substantiali, tamen *virtualiter* continet plura elementa, in quae resolvi potest.

II. « *Elementum est id ex quo componitur res primo et est in ea et non dividitur secundum speciem* ». Quatuor requisita ad elementum praecclare exponit S. Thomas (1) hisce verbis: « Ponit ergo (Aristoteles)

(1) In V. Metaph. Lect. 4.

« quamdam elementi descriptionem, ex qua colligi potest, quod *quatuor* sunt de ratione elementi. a) *Quorum primum* est, ut sit *causa sicut ex quo*; per quod patet, quod elementum ponitur in genere causae materialis. b) *Secundum* est, quod sit *principium ex quo aliquid fit primo*. Cuprum enim est ex quo fit statua, non tamen est elementum, quia habet aliquam aliam materiam ex qua fit. c) *Tertium* est, quod sit *inexistens sive intrinsecum*: per quod differt elementum ab omni ex quo fit aliquid sicut ex transeunte, sive sit privatio aut contrarium, sive sit materia contrarietati et privationi subiecta, quae est materia transiens... Elementa enim oportet manere in his quorum sunt elementa. d) *Quartum* est, quod *habeat aliquam speciem*, quae non dividatur in *diversas species*: per quod differt elementum a materia prima, quae nullam speciem habet, et etiam ab omnibus materialiis (secundis corporum mixtorum), quae in *diversas species* resolvi possunt, sicut sanguis et huiusmodi ».

III. *Elementa manere virtute in mixto*, non importat substantias elementares ex quarum copulatione mixtum generatur, remanere *formaliter* seu *actualiter* in corpore mixto (secus corpus realiter mixtum esset unum per accidens); sed importat virtutes seu proprietates elementorum ita attemperari in mixto, ut virtus propria mixti sit temperamentum aliquod sive resultantia virium, quae sunt propriae elementorum. Quae virtualis permanentia elementorum est ratio cur mixtum corruptum resolvatur in sua elementa, puta aqua in oxygenium et hydrogenium. Hinc elementa possunt etiam bene definiri: *ea, quae ita insunt mixtis, ut ex eis mixta primo generentur, et in quae ultimatim resolvuntur* (1).

(1) *Modus generationis mixtorum ex elementis ita ex Aristotele* (De generat. et corrupt. lib. 1. cc. 7. 10.) *describitur a cl. P. Ludovico de San S. I. viro apprime versato tum in moderna Chimica et Physica tum in Scholastica Philosophia*: « Quum omne agens agat sibi simile, unumquodque elementum, agendo in aliud elementum nititur illud in similitudinem suea speciei transmutare. Ex quo fit, ut nonnisi elementa diversa et virium quadrantes contrariarum sese substantialiter transmutare valeant. Et quidem si relate ad actionem transmutativam alicuius elementi aliud elementum se haberet mere passive, posterius hoc elementum in naturam prioris migraret. Verum omnia relate ad se invicem sunt simul activa et passiva. Hinc duorum elementorum contrariorum neutrum perfecte transmutari valet in alterum, verum ipsa, in se invicem agendo, reducunt suas vires ad virtutem quamdam medianam, quae est propria virtus corporis mixti. Unde ex una parte in generatione mixti fit substantialis transmutatio elementorum, in quantum videlicet impossibile est vires elementorum specifice mutari, quin propter radicantiam vi rum in essentia, etiam substantia specifice mutetur. Ex altera tamen parte elementa non totaliter corrumpuntur, sed aliquo modo manent in mixto, in quantum videlicet corpus mixtum per vires suas, quae sunt veluti mediae inter virtutes elementorum, de natura singulorum elementorum, ex quibus generatur, participat. » (Cosmologia n. 110.) Cfr. S. Th. Opusc. 33.

IV. Corpus simplex seu elementare dicitur illud, quod ita est per se unum ex pura potentia et actu substantiali, ut virtualiter non contineat plura elementa, in quae possit resolvi. In corpora simplicia fit ultimatum resolutio corporis mixti. Ea hucusque numerantur a Chemicis sexaginta novem: oxygenum, hydrogenum, carbonium etc. Fieri tamen potest ut per accuratiora experimenta quaedam ex eis deprehendantur esse resolubilia. At quaedam esse debere simplicia seu elementaria certum est, secus procedendum esset in infinitum, quod est impossibile.

V. Mixtio realis definitur « miscibilium alteratorum, et corruptorum secundum formas, unio » (S. Th. in 1. De Generat. et Corrupt. lect. 25.), videlicet est unio eorum corporum elementarium, quae, amissis propriis formis, virtualiter remanent in corpore mixto quod constituant, ita ut ex eorum unione nova substantia resultaverit. Haec *realis mixtio* est ea quae vocatur a Modernis *chimica combinatio*.

VI. Mixtio ad sensum est ea quae habetur per iuxtapositionem minimarum partium corporum elementarium vel corpusculorum mixtorum suas formas retinentium. Vocatur a Modernis *mixtura* (miscuglio). Subdividitur in *mere mechanicam*, quae habetur, quum plura corpuscula solida coacervantur, ut varia grana pulveris; et *physicam*, quae habetur, quum aliquod solidum solvit in aliquo liquido absque chimica combinatione, ex. gr. quum sal solvit in aqua. Aggregatum ex talibus mixtionibus resultans vocatur *corpus mixtum ad sensum*.

VII. Mixtio considerari potest vel materialiter vel formaliter. Materialis eius consideratio limitatur ad investigandum numerum et proportionem elementorum, quae uniuntur, atque ad Chimiā experimentalē pertinet. Formalis consideratio extendit ad investigandum, utrum facta mixtione, sit in corpore mixto una vel multiplex forma. Quae consideratio Chimiā experimentalis fines transgreditur et unice ad Philosophiam naturalem pertinet.

PROBATOR PRIMA PARS.

15. Corpus mixtum est illud quod licet sit per se unum ex pura potentia et uno actu substantiali, tamen *virtute* continet plura elementa; quorum proprietates remanent attemperatae in eo, et in quae ultimatum resolvitur, quum corruptitur. Atqui tale est corpus animale. Etenim experientia constat corpus animale huiusmodi esse, ut, eo vivente, proprietates plurium elementorum attemperatas in se manifestet, post mortem vero resolvitur successive in varia corpora usque ad elementa. Atqui, ut in Thesi praecedenti demonstravimus, et suo loco adhuc uberiori demonstrabimus, animal est substantia corporea sensitiva, quae constat ex materia prima et ex unica forma substantiali, videlicet anima sensitiva, quae virtute continet perfectiones formarum

inferiorum. Ergo datur corpus mixtum animatum. Idem argumentum confici posset de corpore vivente sola vitâ vegetativa, suppositis isi quae suo loco *de Plantis* demonstrabimus.

PROBATOR SECUNDA PARS.

16.I. Post mortem animalis, dum eius corpus resolvitur, non devenitur statim ad ultima elementa, sed fit transitus per plura corpora intermedia, quae manifestant proprietates tum a corpore vivo tum ab elementis diversas: hoc tamen ordine, ut in initio resolutionis manifestent proprietates similiores proprietatibus corporis animalis, in fine autem manifestent proprietates similiores elementorum proprietatibus. Atqui si hae substantiae intermediae essent eiusdem speciei cum substantiis elementorum, manifestare deberent proprietates omnino aequales proprietatibus elementorum. Ergo huiusmodi substantiae sunt diversae speciei tum a corporibus elementaribus tum a corpore animali. Cum autem et contineant virtualiter formas elementorum in quae ultimatum resolvuntur, et careant anima, quae est principium vitae, dicenda sunt corpora mixta inanimata.

II. *Ex Chymica synthesi et analysi* manifeste appareat plures substanzias inanimatas, puta aquam, acidum sulphuricum etc. ita resultare ex elementarium corporum copulatione, ut ipsis definitio *corporis mixti* omnino competit. Etenim, si essent tantum *mixturae ex elementis*, i. e. merae aggregationes substantiarum elementarium, non posset quaelibet vel minima pars talis mixturae, etiam per accuratiora experimenta considerata, habere propriam naturam totius, etiamsi unum elementum actuale proportione valde excederet aliud. Nam deberent tunc manifestari proprietates elementi praeponderantis. Atqui oppositum omnino accidit; etenim ex. gr. quamvis in compositione aquae hydrogenum et oxygenium se habeant in proportione *unius ad octo*, tamen quaelibet vel minima particula aquae ita retinet proprietates aquae, ut proprietates tum hydrogenii tum oxygenii, quae omnino cessaverunt in toto, cessaverint etiam in qualibet minima aquae particula in qua ne leviter quidem praevalent proprietates oxygenii proprietatibus aquae vel hydrogenii. Porro huius perfectae homogeneitatis compositi simul cum novitate proprietatum, nulla alia sufficiens ratio assignari potest nisi haec, quod propriae formae elementorum cessaverunt actu esse in materia, quae transivit sub nova forma in unitatem novi corporis compositi, quod *virtute* continet elementa, nempe quod sit *verum mixtum*.

III. Quaelibet forma substantialis requirit determinatas dispositio-nes et qualitates, quibus per alterationem remotis, non poterit perse-vereare in actuazione materiae sed locum dabit diversae formae. Iamvero quando duo corpora elementaria habent actionem ad invicem, contingit in utroque alteratio secundum qualitates ipsorum. Quae alteratio, ra-

tione proportionis in qua elementa sumuntur, poterit eo usque procedere, ut removeantur propriae singulorum dispositiones, et resultet quaedam dispositio media, quae neutri conveniat. Quo in casu neutra forma poterit actu manere, sed incipiet nova forma respondens illi mediae dispositioni, atque proinde resultabit nova substantia, in qua virtus elementorum salvatur, quatenus dispositiones ipsorum inveniuntur ad medium reductae; videlicet habetur *corpus mixtum inanimatum* (1).

OBJECTIONES.

17. Obiect. 1^a. Inter potentiam et actum non datur medium. Atqui formae elementorum in mixto non remanent in potentia. Ergo remanent actu.

Resp. Dist. mai. Si potentia et actus sumuntur generalissime, *Conc.* Si sumuntur determinate, pro aliqua particulari potentia vel pro aliquo particulari actu, *Nego*. Nam dantur potentia proxima et potentia remota, potentia pura et potentia non pura. Similiter dantur varii gradus actu, ut ex dictis in Phil. Prim. Quaest. VIII. n. 90. constat. *Dist. min.* formae elementorum in mixto non remanent in potentia remota, *Conc.* non remanent in potentia proxima, seu *virtute*, *Nego*. *Nego cons.* Ex. gr. pullus gallinaceus non est *actu* neque in ovo foecundato, neque in ovo nondum foecundato. Attamen in ovo foecundato est *in virtute*, quia iam est in eo principium intrinsecum requisitum ad pulli existentiam, quae necessario resultabit si accedit exterior influxus convenientis calefactionis. In ovo autem non foecundato pullus ne quidem *virtualiter* invenitur, quia non est in ovo principium requisitum ad pulli existentiam. Unde quantumvis convenienter calefiat, numquam a tali ovo pullus nascetur.

Obiect. 2^a. In mixto remanet actu pondus elementorum, quod est eorum proprietas. Atqui si actu remanent proprietates elementorum,

(1) Quae in Thesi demonstravimus, tanta veritate gaudent, ut quo magis *Chimie experimentalis* progreditur, eo evidentiora apparent hominibus in ea versatis. Hac de causa cl. Girardin in suis Lectionibus Chimiae anno 1878. (Vol. 1. p. 18.) scribebat de corporibus elementaribus: « On remarque qu'ils s'unissent de manière à produire une substance nouvelle, dans laquelle, chose surprenante! on ne retrouve plus aucune des propriétés distinctives des composants ». Anno autem 1877. cl. doctor Sainte-Claire Deville in Parisiensi Academia aiebat: « La nature des éléments, change nécessairement par suite de la combinaison (chimique)... Aussi peut-on dire, qu'il n'y a ni oxygène, ni souffre, ni phosphore, ni arsenic, au moins comme nous les connaissons, dans l'acide sulfureux, l'hydrogène phosphoré et l'hydrogène arsenié, et peut-on faire toutes les hypothèses que l'on voudra sur la densité dans la combinaison, sans avoir recours à l'hypothèse des atomes et des molécules (Compt. rendu 21. Mai 1877. p. 1112). » Quamplurima afferri possent testimonia, sed haec attigisse sufficiat. Cfr. Cl. P. Cornoldi in Opusc. « La sintesi chimica secondo i principii di S. Tommaso ».

remanent etiam eorum formae substantiales. Ergo elementa remanent actu in mixto.

Resp. Dist. mai. In mixto remanet elementorum pondus, quod est proprietas se tenens etiam ex parte materiae (utpote consequens quantitatem), *Trans.* est proprietas se tenens tantum ex parte formae, *Nego*. *Contrad. min.* *Nego. cons.* Quum quantitas in composito resultet ex parte materiae, necesse est ut manente eadem materia elementorum in corpore mixto, remaneat eadem quantitas et ea quae consequuntur quantitatem. Quare ex hac et similibus obiectiis non infirmatur nostra Thesis, sed corroboratur integra Sancti Thomae doctrina de natura et proprietatibus entis mobilis. Caeterum ad pondus quod attinet, quemadmodum ad caeteras genericas corporum proprietates, notandum est eas mensuram recipere in variis subiectis *proportionata* diversae formarum exigentiae. Hinc fit ut quamvis plerunque conserventur in mixtis pondera vel massae elementorum; hoc non ita necessarium est, ut leges quorundam Chemicorum, duce Antonio Lavoisier, *de conservatione ponderum* vel *massarum* habenda sint ceu universaliter certae. Quinimmo recentissimi Chemici magni nominis gravissima rationum momenta attulerunt contra harum legum universalitatem.

Obiect. 3^a. Elementa retinent actu easdem qualitates in mixto. Atqui qualitates se tenent ex parte formae substantialis. Ergo elementa remanent formaliter seu actualiter in mixto.

Resp. Dist. mai. retinent easdem qualitates *genericas*, quae convenientur omni corpori physico in quantum huiusmodi, *Conc.* retinent easdem qualitates *specificas*, *Subdist.* attemperatas et reductas ad medium, *Conc.* omnino easdem, *Nego*. *Contrad. min.* qualitates se tenent ex parte formae substantialis, vel quantum ad eius perfectiones *genericas*, vel quantum ad eius perfectiones *differentiales*, *Conc.* unice quantum ad eius perfectiones *differentiales*, *Nego*.

Obiect. 4^a. In compositis chemicis inveniuntur a) *affinitates chimicae elementorum*, ut patet ex factis *mutuae substitutionis*, et b) *colores characteristici* eorumdem, ut appareat ex analysi spectrali. Atqui hae sunt proprietates specificae elementorum. Ergo elementa remanent formaliter in mixto.

Resp. Dist. mai. durante *synthesi*, *Nego*. *incipiente et facta analysi chimica*, videlicet quando mixtum iam incepit resolvi in elementa, *Conc.* *Transeat minor*. *Nego cons.* Facta allata non nobis sed adversariis contradicunt. Elementa enim non exercent suas affinitates caeterasque aptitudines activas et passivas, nisi corpus mixtum inceperit dissolvi in ea per actionem valde alterativam alterius corporis agentis in ipsum. Ex. gr. ad efformandum hydratum potassium (i. e. Kalii), prius proicitur potassium in aquam, ut eius virtute caustica et maxime alterativa corruptatur aqua et transformetur in sua elementa, quae in actum reducta incipiunt exercere suas affinitates ad efformandum hydratum

Kalii. Confer Chemicam experimentalem in qua plura exempla invenies. Ad *spectrum* proprium elementorum quod attinet, hoc tunc tantum appareat quum calefactio solvere incepit mixtum in elementa, ita ut spectrum lineare elementorum tunc appareat quum evanescit spectrum proprium compositi.

Obiect. 5^a. In mixto tum in mixtione tum post resolutionem reperiatur illud idem, quod erat ante mixtionem. Ergo signum est in mixto manere elementa actu.

Resp. Dist. antec. Reperitur illud idem materialiter, *Conc. formaliter*, *Nego*. Quamvis materia ex. gr. oxygenii et hydrogenii remaneat eadem ante mixtionem, in mixtione et post resolutionem; tamen in mixto forma substantialis est *specifice* diversa, nempe est forma aquae. Post resolutionem autem formae substanciales oxygenii et hydrogenii, quamvis sint *specifice* eadem cum formis substantialibus, quae actuabant eamdem materiam ante mixtionem, sunt tamen *numerice* diversae.

Obiect. 6^a. Elementa in mixto inter se mutuo agunt et patiuntur. Atqui operatio sequitur esse actu. Ergo sunt actu in mixto.

Resp. Dist. mai. Elementa mutuo agunt et patiuntur, si mixtum spectatur *in fieri*, *Conc.* si spectatur *in facto esse*, *Nego*. *Conc. min.* *Nego cons.*

THESIS V.

Formis substantialibus materialibus nempe non intellectivis, competit fieri tantum per accidens, non per se.

PRAENOTIONES.

18. Quidquid fit ratione sui, ad hoc ut ipsum proprie sit *tamquam id quod est*, dicitur *fieri per se*. Quae autem fiunt tantum ratione alterius, ita ut *ipsis* aliquid sit, ipsa autem ex se esse nequeant, dicuntur *fieri per accidens*. Et hoc valet sive sumatur vocabulum *fieri* in sensu *creandi*, sive sumatur in sensu *generandi* (1).

PROBATUR THESIS.

19. Quoniam *fieri* ordinatur *ad esse* rei, illis proprie et per se competit fieri, quibus proprie et per se competit esse. Atqui tantum *enti ut quod* competit proprie et per se esse. Ergo tantum *enti ut quod* competit proprie et per se fieri. Sed solum composita corporea et formae substanciales intellectivae possunt habere esse *ut quod est* eo modo et ordine quem suo loco indicabimus. Formae autem substanciales materiales possunt tantum habere esse *ut quibus* compositum est. Ergo

(1) Conf. S. Th. 1. p. q. 45. art. 4. et 8.

formis substantialibus materialibus non competit fieri per se, sed per accidens, nempe *confieri* ut coexistant per esse compositi. — « Creari proprie est rei subsistentis cuius est proprie esse et fieri; formae autem non subsistentes, sive substanciales sive accidentales, non proprie creantur, sed concreantur: sicut nec esse habent per se, sed in alio: et quamvis non habeant materiam *ex qua*, quae sit pars eorum; habent tamen materiam *in qua*, a qua dependent, et per cuius mutationem in esse educuntur (quando contingit generatio); ut sic eorum fieri sit proprie subiecta eorum transmutari. Secus autem est de anima rationali, quae est forma subsistens; unde proprie ei creari convenit » (1).

Obiicienti. Saltem in generatione quaelibet forma fit per se. Nam in generatione non fit materia sed tantum forma. Sed quod exclusive fit, proprie et per se fit. Ergo saltem in generatione quaelibet forma fit per se, non per accidens.

Resp. Nego assertum. Ad rationem, *dist. mai.* In generatione fit proprie et per se compositum, quod generatur ex materia in talem formam, *Conc.* Fit proprie et per se forma, *Nego*. *Concedo min.* *Nego conseq.*

THESIS VI.

In generationibus compositorum materialium formae non subsistentes educuntur de potentia materiae.

PRAENOTIONES.

20. I. Res aliqua nondum existens dicitur esse *in alio*, quatenus continetur in eo tamquam in sua causa, pro diversitate autem causarum diversimode hoc dicitur. Et ideo *in causa finali* dicitur praicontineri effectus, quatenus *finis*, qui movet causam agentem ad ponendum effectum, est prima ratio cur effectus ille aliquando producatur. *In causa efficiente* praicontinetur effectus tamquam in potentia activa, quatenus in ea est virtus illum producendi: sic omnes creatureae praicontinentur in Deo, quia in Deo est virtus illas creandi. *In causa materiali* praicontinetur effectus tamquam in potentia passiva, quatenus nempe ex ea fieri potest ab aliquo agente proportionato: sic in metallo praicontinetur statua Mercurii, quia ex metallo ab artifice fieri potest. Similiter loqui possumus *de causa exemplari*, in qua iam habetur *intentionaliter* effectus producendus: sicut domus praicontinetur in idea architecti.

II. Id, quod continetur in sua causa aliquo ex supradictis modis, quando actuatur modo sibi convenienti dicitur *eduici ex causa*. Quo-

(1) QQ. dd. de Verit. q. 27. art. 3. ad 9.